YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
10 päivänä tammikuuta 1985 *

Asiassa 229/83,

jonka Cour d'appel de Poitiers on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc, Pariisi,
SA Thouars Distribution & autres, Sainte-Verge,

vastaan

Sàrl "Au blé vert", Thouars,
Georges Lehec, Auxerre,
SA Pelgrim, Thouars,
Union syndicale des libraires de France, Pariisi,
Ernest Marchand, Thouars,
Jeanne Demée, o.s. Palluault, Thouars,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdan ja 5 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti A. J. Mackenzie Stuart, jaostojen puheenjohtajat G. Bosco ja C. Kakouris sekä tuomarit A. O'Keeffe, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot ja R. Joliet,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: M. Darmon,
kirjaaja: apulaiskirjaaja J. A. Pompe,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Cour d'appel de Poitiers on 28.9.1983 tekemällään ja 10.10.1983 yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon saapuneella päätöksellä esittänyt ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen yhteisön oikeuden tiettyjen oikeussääntöjen eli erityisesti vapaata kilpailua yhteismarkkinoilla koskevien määräysten sekä ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdan ja 5 artiklan tulkinnasta voidakseen arvioida sellaisen kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta yhteisön oikeuden kanssa, jossa säädetään, että kaikkien vähittäismyyjien on noudatettava hintaa, jonka kustantaja tai maahantuoja on kirjojen myynnille vahvistanut.

2 Kysymys on esitetty asiassa, jossa kantajina ovat Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc (jäljempänä Leclerc), ja tämän yritysryhmän jäsenenä oleva yhtiö Thouars Distribution & autres ja vastaajina useita Thouarsiin sijoittautuneita kirjakauppoja sekä Union syndicale des libraires de France (Ranskan kirjakauppiaiden ammattiliitto). Asia koskee niiden kuluttajamyyntihintojen noudattamista, jotka on vahvistettu 10.8.1981 annetun kirjojen hintoja koskevan lain n:o 81-766 (*Journal Officiel de la République Française* 11.8.1981) mukaisesti.

3 Leclercillä on vähittäismyyntipisteitä ympäri Ranskaa, ja se toimi alunperin elintarvikealalla, josta se on laajentanut toimintojaan muihin tuotteisiin kuten kirjoihin. Leclercin kaupat ovat halpojen kauppojen maineessa. Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Thouars Distribution -yhtiö on muiden tähän ryhmittymään kuuluvien jälleenmyyjien tavoin myynyt kirjoja hinnoilla, jotka ovat alittaneet edellä tarkoitetussa laissa säädetyt hinnat.

4 Kyseisen 10.8.1981 annetun Ranskan lain mukaan kaikki kirjojen kustantajat tai maahantuojat ovat velvollisia vahvistamaan kustantamiensa tai maahan tuomiensa kirjojen vähittäismyyntihinnat. Vähittäismyyjien noudattaman tosiasiallisen vähittäismyyntihinnan on oltava 95–100 prosenttia tästä hinnasta. Kyseisessä laissa säädetään poikkeuksia tästä hintavelvoitteesta tiettyjen yksityisten tai julkisten elinten, kuten kirjastojen ja koulutuslaitosten, tapauk-

sessa ja myönnetään lupa alennusmyynteihin tietyin edellytyksin. Jos lain säännöksiä rikotaan, kilpailijat ja erilaiset yhteenliittymät voivat nostaa kielto- tai vahingonkorvauskanteen. Laissa on myös rangaistussäännöksiä tältä osin.

5 Maahan tuotujen kirjojen osalta 10.8.1981 annetun lain 1 pykälän viimeisessä momentissa säädetään, että "jos maahantuonti koskee Ranskassa julkaistuja kirjoja, maahantuojan vahvistaman kuluttajahinnan on vastattava vähintään kustantajan vahvistamaa hintaa". Edellä tarkoitetun lain nojalla 3.12.1981 annetussa asetuksessa n:o 81-1068 (*Journal Officiel de la République Française* 4.12.1981) täsmennetään lisäksi, että "maahantuojana pidetään – – maahantuotujen kirjojen pääasiallista tallettajaa, jolle kuuluu 21.6.1943 annetun lain 8 pykälässä säädetty velvollisuus tallettaa yksi täydellinen teoksen kappale sisäasiainministeriöön.

6 Bressuiren Tribunal de grande instancen presidentti määräsi useiden kilpailevien kirjakauppiaiden tekemän hakemuksen perusteella väliaikaismääräyksellään Thouars Distributionin uhkasakon uhalla saattamaan myymiensä kirjojen myyntihinnan 10.8.1981 annetun lain mukaiselle tasolle ja totesi määräyksen koskevan myös Leclerciä, joka oli haastettu menettelyyn.

7 Cour d'appel de Poitiers, johon asiasta valitettiin, katsoi, että asian ratkaisemiseksi on tutkittava, onko 10.8.1981 annettu laki omiaan loukkaamaan vapaata kilpailua yhteismarkkinoilla koskevia yhteisön sääntöjä sen vuoksi, että tässä laissa rajoitetaan merkittävällä tavalla kilpailua sekä Ranskassa kustannettujen kirjojen että maahan tuotujen kirjojen osalta ja että muiden jäsenvaltioiden kirjakauppoihin ei ole tällaista rajoitusta kohdistettu. Cour d'appel de Poitiers on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohtaa ja 5 artiklaa tulkittava siten, että niissä kielletään jäsenvaltiota ottamasta lain tai asetuksen keinoin käyttöön sellaista tässä jäsenvaltiossa kustannettuja ja erityisesti muista jäsenvaltioista tähän jäsenvaltioon tuotuja kirjoja koskevaa järjestelmää, jossa vähittäismyyjät ovat velvollisia myymään kirjat kustantajan tai maahantuojan vahvistamalla hinnalla voimatta alentaa tätä hintaa enemmän kuin viisi prosenttia?"

8 Perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohta, johon kysymyksessä viitataan, kuuluu niihin yhteismarkkinoita koskeviin yleisiin periaatteisiin, joita sovelletaan yhdessä niiden perustamissopimuksen lukujen kanssa, joiden tarkoitukse-

na on toteuttaa nämä periaatteet. Tämä määräys koskee sellaisen järjestelmän toteuttamista, "jolla taataan, ettei kilpailu yhteismarkkinoilla vääristy", ja tätä yleistä tavoitetta täsmennetään erityisesti perustamissopimuksen kolmannen osan I osaston 1 luvun kilpailusäännöin. Perustamissopimuksen 5 artiklan toisessa kohdassa taas määrätään, että jäsenvaltiot "pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista". Kansallisen tuomioistuimen kysymyksessä, joka koskee näiden määräysten ja edellä kuvatun kaltaisen kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuutta, pyritään siis selvittämään, vastaako tällainen lainsäädäntö perustamissopimuksen periaatteita ja tavoitteita ja niitä perustamissopimuksen määräyksiä, joissa nämä periaatteet ja tavoitteet erityisesti toteutetaan.

9 Perustamissopimuksen 2 ja 3 artiklan tarkoituksena on luoda sellaiset markkinat, joilla tavarat liikkuvat vapaasti ja joilla kilpailun edellytykset eivät ole vääristyneet. Tämän tavoitteen takaavat erityisesti 30 artikla ja sitä seuraavat artiklat, jotka koskevat niiden yhteisön sisäisen kaupan rajoitusten kieltoa, joihin on vedottu yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan menettelyn aikana, sekä kilpailusääntöjä koskevat 85 artikla ja sitä seuraavat artiklat, joita käsitellään ensimmäiseksi.

Perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdan ja 85 artiklan sovellettavuus

10 Leclercin mukaan kirjojen hintoja koskeva Ranskan laki ei ole valtiollinen hintasääntely, vaan hintakilpailua rajoittavan säännöstön, koska kustantajat ja maahantuojat voivat vapaasti määrittää näiden hintojen tason. Lakia olisi siis ensinnäkin tarkasteltava suhteessa perustamissopimuksen kilpailusääntöihin. Leclerc väittää, että kyseisessä laissa otetaan käyttöön 85 artiklan 1 kohdassa yrityksiltä kielletty, määrähintoja koskeva kollektiivinen järjestelmä, joka on vastoin sitä yhteismarkkinoiden vääristymätöntä kilpailujärjestelmää, joka on 3 artiklan f alakohdassa asetettu yhteisön toiminnan tavoitteeksi. Leclercin mukaan 5 artiklan toisessa kohdassa velvoitetaan jäsenvaltioita pidättymään toteuttamasta tällaisia toimenpiteitä, jotka ovat omiaan poistamaan 85 artiklan tehokkaan vaikutuksen (effet utile) antamalla yksityisille yrityksille mahdollisuuden kiertää tämän artiklan määräyksiä ja jotka tämän vuoksi ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden toteutumisen.

11 Ranskan hallitus katsoo, että perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdassa ja 5 artiklassa vahvistetaan ainoastaan yleisiä periaatteita, minkä vuoksi nämä määräykset eivät itsessään luo velvollisuuksia. Kyseisen hallituksen mukaan 85 artiklaa sovelletaan ainoastaan tiettyihin yritysten toimintoihin, minkä vuoksi sitä ei edes yhdessä 3 artiklan f alakohdan ja 5 artiklan kanssa voisi tulkita siten, että siinä kiellettäisiin jäsenvaltioita toteuttamasta valtiollisia toimenpiteitä, jotka voisivat vaikuttaa vapaaseen kilpailuun. Tämän vuoksi vähittäismyyjien tasolla tapahtuvaa hintoihin kohdistuvaa kilpailun rajoittamista – kustantajien tasollahan kilpailu on vapaata – on Ranskan hallituksen mukaan tässä tapauksessa aiheellista tutkia ainoastaan 30 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen perusteella.

12 Komissio katsoo, että 3 artiklan f alakohtaa ja 5 artiklaa ei voida tulkita siten, että niissä poistetaan jäsenvaltioilta kaikki toimivalta talouden alalla kieltämällä niitä puuttumasta vapaaseen kilpailuun. Koska 85 artiklassa tarkoitetaan ainoastaan yritysten käyttäytymistä eikä valtiollisia toimenpiteitä, tällaisten valtiollisten toimenpiteiden toteuttaminen voi johtaa perustamissopimuksen 5 artiklan toisesta kohdasta juontuvien velvoitteiden noudattamatta jättämiseen ainoastaan siinä poikkeustapauksessa, että jäsenvaltio määrää kiellettyjen yritysten välisten järjestelyjen tekemisestä tai helpottaa niiden tekemistä tai vahvistaa niiden vaikutuksia ulottamalla nämä vaikutukset kolmansiin osapuoliin tai jossa jäsenvaltion tavoitteena on erityisesti sallia yrityksille yhteisön kilpailusääntöjen kiertäminen. Riidanalaisen lainsäädännön kaltaisen lainsäädännön yhteensoveltuvuutta perustamissopimuksen kanssa olisi siis tarkasteltava ainoastaan 30 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen perusteella.

13 Perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdassa esitetyn tavoitteen mukaisesti ja 85 artiklan 1 kohdan nojalla yhteismarkkinoiden kanssa yhteensopimattomia ja siten kiellettyjä ovat kaikki sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja jotka tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla, ja erityisesti ne, joilla suoraan tai välillisesti vahvistetaan osto- tai myyntihintoja tai muita kauppaehtoja. Kyseisessä määräyksessä tarkoitetaan siis useampien yritysten kilpailunvastaisia sopimuksia, päätöksiä ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja sanotun kuitenkaan rajoittamatta poikkeuksia, joita komissio myöntää perustamissopimuksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla.

14 Vaikka nämä säännöt koskevatkin yritysten käyttäytymistä eivätkä jäsenvaltioiden lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan perusteella jäsenvaltiot eivät kuitenkaan saa vaikeuttaa kansallisella lainsäädännöllään yhteisön oikeuden täydellistä ja yhdenmukaista soveltamista tai sen täytäntöönpanotoimien tehokkuutta, eivätkä ne saa toteuttaa tai pitää voimassa edes lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, jotka voivat estää yrityksiin sovellettavien kilpailusääntöjen tehokkaan vaikutuksen (katso asia 14/68, Walt Wilhelm ym., tuomio 13.2.1969, Kok. 1969, s. 1 ja asia 13/77, Inno v. ATAB, tuomio 16.11.1977, Kok. 1977, s. 2115).

15 Käsiteltävänä olevan kaltaisessa lainsäädännössä ei kuitenkaan ole tarkoitus säätää kustantajien ja vähittäismyyjien välisten sopimusten tekemisestä tai perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta muunlaisesta käyttäytymisestä, vaan tällaisessa lainsäädännössä vaaditaan kustantajia ja maahantuojia yksipuolisesti vahvistamaan vähittäismyyntihinnat. Tämän vuoksi on tutkittava, heikentääkö sellainen kansallinen lainsäädäntö, joka tekee 85 artiklan 1 kohdassa kielletyn yritysten käyttäytymisen tarpeettomaksi antamalla kirjojen kustantajille ja maahantuojille vastuun vapaasti vahvistaa vähittäiskaupan osalta tasolla sitovat hinnat, 85 artiklan tehokasta vaikutusta (effet utile), minkä johdosta tällainen lainsäädäntö olisi vastoin perustamissopimuksen 5 artiklan toista kohtaa.

16 On otettava huomioon, että Ranskan hallitus on väittänyt, että perustamissopimuksen 85 artiklaa ei voida soveltaa lakeihin, ja se on esittänyt kyseistä lainsäädäntöä perustellakseen, että kyseisen lainsäädännön tarkoituksena on suojata kirjoja kulttuurisena välineenä niitä kielteisiä vaikutuksia vastaan, joita julkaisutoiminnan moninaisuudelle ja sen kulttuuriselle laadulle seuraisi vähittäismyyntihintojen osalta käytävästä kovasta kilpailusta. Lisäksi kysymyksessä olevan kaltaista lakia tarvitaan, jotta erikoistuneet kirjakaupat säilyisivät muiden sellaisten jälleenmyyntikanavien aiheuttamassa kilpailussa, jotka toimivat pienillä voittomarginaaleilla ja tarjoavat vain rajallisen valikoiman kirjoja, ja jotta vältettäisiin, että tietyt suuret vähittäismyyjät voisivat sanella kirjavalintansa kustantajille runouden ja tieteellisen ja taiteellisen kirjallisuuden kustannuksella. Ranskan hallituksen mukaan kysymyksessä on siis välttämätön toimenpide kirjojen säilyttämiseksi kulttuurisena välineenä, ja tällä toimenpiteellä on sen mukaan vastineensa useimpien jäsenvaltioiden järjestelmissä.

17 Komissio, joka katsoo myös, että perustamissopimuksen 85 artiklaa ei voida edes 5 artiklan yhteydessä soveltaa käsiteltävänä olevan kaltaiseen tapaukseen, ei ole yhtä mieltä Ranskan hallituksen kanssa kirja-alan kilpailutilan-

teesta. Komissio väittää, että kansalliset erityissäännökset eivät ole kirjamarkkinoiden kannalta hyödyllisiä eivätkä toivottavia. Komissio on kuitenkin myöntänyt, että kustantajien ja kirjakauppojen välillä on useimmissa jäsenvaltioissa olemassa vähittäismyynnin määrähintoja koskevia sopimuksia ja menettelytapoja, vaikka näiden kansallisten järjestelmien välillä on huomattavia eroja järjestelmien soveltamisen edellytysten ja niitä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen suhteen.

18 On huomautettava, että komissio, joka on julkisesti ilmoittanut aikovansa tutkia kaikkia näitä järjestelmiä ja menettelytapoja, ei ole vielä pystynyt saattamaan tätä tutkimusta päätökseen eikä määrittelemään tältä osin linjaansa perustamissopimuksessa ja asetuksessa N:o 17 sille annetun toimivallan käyttämisessä. Komissio ei ole myöskään tehnyt neuvostolle ehdotuksia mahdollisista toimintamalleista, eikä se myöskään ole käynnistänyt yhtään perustamissopimuksen 85 artiklan mukaista menettelyä, jonka tarkoituksena olisi kieltää kirjojen hintojen vahvistamista koskevat kansalliset järjestelmät tai menettelytavat.

19 Ainoa päätös, jonka komissio on tehnyt kirjojen myyntihintojen vahvistamisen alalla ja josta yhteisöjen tuomioistuin on antanut ratkaisunsa 17.1.1984 antamassaan tuomiossa (yhdistetyt asiat 43/82 ja 63/82, VBVB ja VBBB v. komissio, Kok. 1984, s. 19), koskee kahden jäsenvaltion ammatillisten yhteenliittymien valtioiden rajat ylittävää sopimusta, jonka yhteisöjen tuomioistuin on katsonut olevan perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan vastainen. Yhteisöjen tuomioistuin on kyseisessä asiassa antamassaan tuomiossa huomauttanut, että vaikka kansallinen lainsäädäntökäytäntö tai oikeudellinen käytäntö, vaikka ne olisivatkin yhteiset kaikille jäsenvaltioille, ei voi saada etusijaa perustamissopimuksen kilpailusääntöjen soveltamiseen nähden. Komission päätöksessä ja yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa ei kuitenkaan ole otettu kantaa siihen, ovatko puhtaasti kansalliset hintojen vahvistamista koskevat sopimukset yhteensopivia perustamissopimuksen kanssa.

20 Tämän johdosta on todettava, että tällä hetkellä ei ole olemassa sellaista kirja-alan puhtaasti kansallisia järjestelmiä ja menettelytapoja koskevaa yhteisön kilpailupolitiikkaa, jota jäsenvaltiot olisivat velvollisia noudattamaan sen vuoksi, että niillä on velvollisuus pidättyä kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista. Tästä johtuu, että yhteisön oikeuden nykytilassa perustamissopimuksen 5 artiklasta tarkasteltuna yhdessä 3 artiklan f alakohdan ja 85 artiklan kanssa, jäsenvaltioille juontuvat velvoitteet eivät ole riittävästi määritettyjä, jotta

jäsenvaltioita voitaisiin kieltää antamasta kirjojen vähittäismyyntihintojen alan kilpailua koskevaa, riidanalaisen kaltaista lainsäädäntöä, jos tällainen lainsäädäntö muuten on muiden perustamissopimuksen erityismääräysten ja erityisesti tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien määräyksien mukaista. Seuraavaksi onkin tarkasteltava juuri näitä määräyksiä.

Perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan sovellettavuus

21 Komissio katsoo, että kysymyksessä oleva lainsäädäntö muodostaa perustamissopimuksen 30 artiklan nojalla kielletyn, vaikutukseltaan tuonnin määrällistä rajoitusta vastaavan toimenpiteen. Kahta 10.8.1981 annetun lain säännöstä sovelletaan erikseen maahantuotuihin kirjoihin, nimittäin säännöstä, jonka mukaan maahantuoja vahvistaa tuotujen kirjojen hinnan ja kirjan pääasiallista tallettajaa pidetään tätä tarkoitusta varten maahantuojana, sekä säännöstä, jonka mukaan Ranskassa julkaistujen kirjojen maahantuonnin tapauksessa myyntihinnan on vastattava vähintään kustantajan vahvistamaa hintaa. Komission mukaan nämä säännökset haittaavat tuontia sen vuoksi, että maahantuojat eivät niiden takia voi noudattaa alhaisempia hintoja ja siten tulla Ranskan markkinoille hintakilpailullisin keinoin. Leclerc on esittänyt pääasiallisesti saman kannan.

22 Ranskan hallitus katsoo, että käsiteltävänä olevan kaltainen lainsäädäntö ei ole 30 artiklan vastainen. Sen mukaan kullakin jäsenvaltiolla on yhä vapaus säännellä sisäistä kauppaansa. Vähittäismyynnin tasolla tapahtuva hintakilpailun rajoittaminen ei sen mukaan mitenkään rajoita tuontia, sillä tuonnin osalta maahantuotuja kirjoja ja kansallisia kirjoja kohdellaan samalla tavalla. Pääasiallinen tallettaja on vastuussa ulkomaisten kirjojen hintojen vahvistamisesta sen vuoksi, että se hoitaa kansallisilla markkinoilla niitä kaupallisia toimintoja, jotka vastaavat kustantajan toimintoja kansallisten kirjojen jakelussa. Ranskassa julkaistuja ja sinne jälleentuotuja kirjoja koskeva säännös on välttämätön täydennys, jotta lainsäännöksen kokonaisuus tulisi yhdenmukaiseksi ja jotta voitaisiin välttää, että lakia kierrettäisiin kirjojen jälleentuonnin avulla.

23 On otettava huomioon, että tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat jäsenvaltioiden välisessä kaupassa kiellettyjä ETY:n perustamissopimuksen 30 artiklan nojalla. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti tämän artiklan mukaan kaikkia sellaisia kansallisia toimenpiteitä, jotka voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti

estää yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti, on pidettävä vaikutukseltaan määrällisiä rajoituksia vastaavina toimenpiteinä. Näin on erityisesti sellaisen kansallisen säännöstön tapauksessa, jossa kotimaisten tuotteiden ja maahantuotujen tuotteiden asemaa säännellään eri tavalla tai jossa maahan tuotujen tuotteiden myyminen asetetaan jollakin tavoin kotimaisia tuotteita epäsuotuisampaan asemaan.

24 Tältä osin kansallisen riidanalaisen lainsäädännön soveltamisen osalta on tässä tapauksessa tarkasteltava kahta erilaista tilannetta, eli tilannetta, jossa kysymyksessä ovat jossakin toisessa jäsenvaltiossa julkaistut ja asianomaiseen jäsenvaltioon tuodut kirjat, sekä tilannetta, jossa kysymyksessä ovat asianomaisessa jäsenvaltiossa julkaistut kirjat, jotka on johonkin toiseen jäsenvaltioon suuntautuneen viennin jälkeen tuotu takaisin asianomaiseen jäsenvaltioon.

25 Jossakin toisessa jäsenvaltiossa kustannettujen ja asianomaiseen jäsenvaltioon tuotujen kirjojen osalta on kyseessä olevan kaltaisen lainsäädännön osalta todettava, että säännös, jonka mukaan kirjan yhden kappaleen laillisesta tallettamisesta vastaavan kirjan maahantuojan eli pääasiallisen tallettajan tehtävänä on vahvistaa kirjan myyntihinta, siirtää vastuun myyntihinnan vahvistamisesta sellaiselle taloudelliselle toimijalle, joka toimii toisessa kaupan vaiheessa kuin julkaisija, ja aiheuttaa sen, että tämän saman kirjan muilla maahantuojilla ei ole mahdollisuutta määrittää tuontijäsenvaltion osalta sellaista myyntihintaa, jonka ne katsovat sopivaksi suhteessa omakustannushintaansa siinä jäsenvaltiossa, jossa kirja on julkaistu. Toisin kuin Ranskan hallitus väittää, tällainen säännös ei tämän vuoksi rajoitu rinnastamaan maahantuotujen kirjojen järjestelmää kotimaisten kirjojen järjestelmään, vaan luo maahantuotujen kirjojen osalta sellaisen erillisen säännöstön, joka on omiaan estämään jäsenvaltioiden välistä kauppaa. Tällaista säännöstä on siis pidettävä perustamissopimuksen 30 artiklassa kiellettynä vaikutukseltaan vastaavana toimenpiteenä.

26 Asianomaisessa jäsenvaltiossa kustannettujen, johonkin toiseen jäsenvaltioon suuntautuneen viennin jälkeen takaisin asianomaiseen jäsenvaltioon tuotujen kirjojen osalta on sitä vastoin todettava, että säännös, jossa näiden kirjojen myynnin osalta on säädetty kustantajan vahvistaman myyntihinnan noudattamisesta, ei muodosta säännöstöä, jossa tehtäisiin ero kotimaisten ja maahan tuotujen kirjojen välillä. Tällainen säännös kuitenkin saattaa maahantuotujen kirjojen markkinoille saattamisen epäsuotuisampaan asemaan sen vuoksi, että säännöksen mukaisesti tällaisen kirjan maahantuojalla ei ole mahdollisuutta heijastaa vähittäismyyntihintaan etua, jonka se on saanut suotuisammasta hinnasta viennin kohteena olevassa jäsenvaltiossa. Säännöstö muodostaa

tämän vuoksi perustamissopimuksen 30 artiklassa kielletyn vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen.

27 On kuitenkin lisättävä, että tällainen toteamus ei päde tapauksissa, joissa objektiiviset tekijät osoittavat, että kirjat on viety ainoastaan takaisintuontitarkoituksessa käsiteltävänä olevan kaltaisen lainsäädännön kiertämistä varten.

28 Perustellakseen näitä kahta kyseessä olevaa säännöstä Ranskan hallitus on lisäksi vedonnut kuluttajien etujen suojaamista koskeviin pakottaviin vaatimuksiin ja viitannut edellä mainittuun mielipiteeseensä, joka koskee tarvetta suojata kirjaa kulttuurisena välineenä.

29 Tältä osin on todettava, että sellainen kansallinen säännöstö, jossa elinkeinonharjoittajat velvoitetaan noudattamaan tiettyjä vähittäismyyntihintoja ja jossa maahantuotujen tuotteiden markkinointi saatetaan epäsuotuisampaan asemaan, voi olla oikeutettu ainoastaan perustamissopimuksen 36 artiklassa määrättyjen perusteiden nojalla.

30 Yhdestä perustamissopimuksen perustavanlaatuisesta määräyksestä poikkeuksen muodostavaa 36 artiklaa on tulkittava suppeasti, eikä sitä voida ulottaa sellaisiin tavoitteisiin, joita ei nimenomaisesti ole artiklassa lueteltu. Kuluttajien etujen suojaaminen ja luovan tuotannon ja kulttuurisen moninaisuuden turvaaminen kirja-alalla eivät ole artiklassa mainittujen syiden joukossa. Ranskan hallituksen esittämiä perusteluja ei siis voida hyväksyä.

31 Cour d'appel de Poitiers'n esittämään ennakkoratkaisukysymykseen on siis vastattava seuraavasti:

- yhteisön oikeuden nykytilassa perustamissopimuksen 5 artiklassa, tarkasteltuna yhdessä 3 artiklan f alakohdan ja 85 artiklan kanssa, ei kielletä jäsenvaltioita antamasta sellaista lainsäädäntöä, jonka mukaan kirjan kustantajan tai maahantuojan on vahvistettava kirjojen vähittäismyyntihinta, jos tällainen lainsäädäntö muuten noudattaa muita perustamissopimuksen erityismääräyksiä ja erityisesti tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia määräyksiä;

- tällaisen lainsäädännön yhteydessä perustamissopimuksen 30 artiklan nojalla kiellettyjä, vaikutukseltaan tuonnin määrällisiä rajoituksia vastaavia toimenpiteitä ovat säännökset

- joiden mukaan kirjan yhden kappaleen laillisesta tallettamisesta vastaavan kirjan maahantuojan eli pääasiallisen tallettajan tehtävänä on vahvistaa kirjan vähittäismyyntihinta; tai

- joissa asianomaisessa jäsenvaltiossa kustannettujen ja johonkin toiseen jäsenvaltioon suuntautuneen viennin jälkeen takaisin asianomaiseen jäsenvaltioon tuotujen kirjojen myynnin osalta asetetaan velvollisuus noudattaa kustantajan vahvistamaa myyntihintaa, elleivät objektiiviset tekijät osoita, että kirjat on viety ainoastaan takaisintuontitarkoituksessa tällaisen lainsäädännön kiertämistä varten.

Oikeudenkäyntikulut

32 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeidenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Cour d'appel de Poitiers'n 28.9.1983 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

1) **Yhteisön oikeuden nykytilassa perustamissopimuksen 5 artiklassa, tarkasteltuna yhdessä 3 artiklan f alakohdan ja 85 artiklan kanssa, ei kielletä jäsenvaltioita antamasta sellaista lainsäädäntöä, jonka mukaan kirjan kustantajan tai maahantuojan on vahvistettava kirjojen vähittäismyyntihinta, jos tällainen lainsäädäntö muuten noudattaa muita perustamissopimuksen erityismääräyksiä ja erityisesti tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia määräyksiä.**

2) Tällaisen lainsäädännön osalta perustamissopimuksen 30 artiklan nojalla kiellettyjä, vaikutukseltaan tuonnin määrällisiä rajoituksia vastaavia toimenpiteitä ovat säännökset

- joiden mukaan kirjan yhden kappaleen laillisesta tallettamisesta vastaavan kirjan maahantuojan eli pääasiallisen tallettajan tehtävänä on vahvistaa kirjan vähittäismyyntihinta; tai

- joissa asianomaisessa jäsenvaltiossa kustannettujen ja johonkin toiseen jäsenvaltioon suuntautuneen viennin jälkeen takaisin asianomaiseen jäsenvaltioon tuotujen kirjojen myynnin osalta asetetaan velvollisuus noudattaa kustantajan vahvistamaa myyntihintaa, elleivät objektiiviset tekijät osoita, että kirjat on viety ainoastaan takaisintuontitarkoituksessa tällaisen lainsäädännön kiertämistä varten.

Mackenzie Stuart Bosco Kakouris O'Keeffe

Koopmans Everling Bahlmann Galmot Joliet

Julistettiin Luxemburgissa 10 päivänä tammikuuta 1985.

P. Heim
kirjaaja

A. J. Mackenzie Stuart
presidentti